

DZIAŁ III

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2011, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 XII 2004 r. (Dz. U. Nr 265, poz. 2644) z późniejszymi zmianami.

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

- a) naczelné i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
  - instytucje naczelné i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
  - terenowe organy administracji rządowej niezespołonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe, gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III

ADMINISTRATIVE DIVISION AND TERRITORIAL SELF-GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election

3. The demographic and occupational characteristic of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2011, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 XI 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by groups of occupations is made on the basis of the classification of occupations and specialties for needs of labour market introduced by a decree of the Minister of Economy and Labour, dated 8 XII 2004 (Journal of Laws No. 265, item 2644) with later amendments.

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local self-government administration and self-government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:

- a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
  - principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
  - territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit, auxiliary units of budgetary entities);

- b) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty),
- c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
  - urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
  - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- b) *territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices),*
- c) *some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.*

2) **Local self-government administration comprises:**

- a) *gminas and cities with powiat status.:*
  - *gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),*
  - *offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);*
- b) *powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour office, public road boards);*
- c) *voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).*

3) **Self-government appeal councils** are bodies competent for examining, *inter alia*, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of entities of territorial self-government.

5. *Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.*

TABL. 1 (32). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2011	SPECIFICATION
Powiaty	19	19	19	19	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	4	4	4	4	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	144	144	144	144	<i>Gminas</i>
miejskie	17	17	17	17	<i>urban</i>
miejsko-wiejskie	35	35	35	35	<i>urban-rural</i>
wiejskie	92	92	92	92	<i>rural</i>
Miasta	52	52	52	52	<i>Towns</i>

TABL. 2 (33). **GMINY W 2011 R.**

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI <i>GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni ^a <i>Area^a</i>								
		poniżej <i>below</i> 5,0 km ²	5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej <i>and more</i>
OGÓŁEM	144^b	1	10	3	38	50	26	9	5	2
TOTAL										
Poniżej 2500	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–
<i>Below</i>										
2500— 4999	39	1	–	1	25	11	–	1	–	–
5000— 7499	35	–	1	–	7	17	6	3	1	–
7500— 9999	26	–	–	–	3	13	9	1	–	–
10000— 14999	20	–	4	–	1	5	7	2	1	–
15000— 19999	8	–	3	–	–	3	1	1	–	–
20000— 39999	10	–	1	1	–	–	2	1	3	2
40000— 99999	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
100000—199999	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
200000 i więcej	2	–	–	–	–	1	1	–	–	–
<i>and more</i>										

^a Stan w dniu 1 stycznia 2012 r. ^b W tym 4 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.^a As of 1 January 2011. ^b Of which 4 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (34). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2011 R.**

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni ^a Area ^a				
		poniżej <i>below</i> 99,9 km ²	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0 km ² i więcej <i>and more</i>
OGÓŁEM	23	2	2	1	9	9
TOTAL						
Poniżej 50000	8	–	–	–	7	1
<i>Below</i>						
50000— 74999	4	–	–	1	2	1
75000— 99999	6	1	–	–	–	5
100000—149999	2	1	–	–	–	1
150000—199999	1	–	–	–	–	1
200000 i więcej	2	–	2	–	–	–
<i>and more</i>						

^a Stan w dniu 1 stycznia 2012 r.^a As of 1 January 2012.TABL. 4 (35). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2011 R.**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES IN 2011

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a <i>gmina</i> <i>councils^a</i>	rad miast w miastach na prawach powiatu <i>city coun-</i> <i>cils in cities</i> <i>with powiat</i> <i>status</i>	rad powiatów <i>powiat</i> <i>councils</i>	sejmiku wojewódz- kiego <i>voivodship</i> <i>regional</i> <i>council</i>	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	2157	104	361	33	TOTAL
W tym kobiety	552	26	77	7	<i>Of which women</i>
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
29 lat i mniej	86	10	3	–	<i>29 and less</i>
30—39	309	23	41	2	<i>30—39</i>
40—59	1349	46	240	22	<i>40—59</i>
60 lat i więcej	413	25	77	9	<i>60 and more</i>
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	701	90	260	32	<i>Tertiary</i>
Policealne	52	3	7	–	<i>Post-secondary</i>
Srednie	778	10	78	1	<i>Secondary</i>
Zasadnicze (zawodowe)	524	1	15	–	<i>Basic vocational</i>
Gimnazjalne	4	–	–	–	<i>Lower secondary</i>
Podstawowe	98	–	1	–	<i>Primary</i>

^a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.^a Excluding city council councillors in cities with powiat status.

TABLE 4 (35). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2011 R. (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES IN 2011 (cont.)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a <i>gmina councils^a</i>	rad miast w miastach na prawach powiatu <i>city coun- cils in cities with powiat status</i>	rad powiatów <i>powiat councils</i>	sejmiku wojewódz- kiego <i>voivodship regional council</i>	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW BY OCCUPATIONAL GROUPS					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	130	22	138	18	Public government representatives, senior officials and managers
Specjaliści	475	42	113	11	Professionals
Technicy i inny średni personel	227	14	20	4	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	141	10	25	–	Clerks
Pracownicy usług i sprzedawcy ...	145	7	10	–	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	772	–	36	–	Skilled agricultural and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	99	1	4	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	47	–	2	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	23	–	2	–	Elementary occupations
Sily zbrojne	15	2	1	–	Armed forces
Pozostali niesklasyfikowani ^b	83	6	10	–	Others unclassified ^b

^a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. ^b Bezrobotni, niepracujący i nieszukający pracy oraz osoby uczące się.

^a Excluding city council councillors in cities with powiat status. ^b Unemployed, not working and not looking for a job as well as studying persons.

TABLE 5 (36). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
**PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC
 ADMINISTRATION**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2011	2005	2010	2011	SPECIFICATION
	przeciętne zatrudnienie <i>average employment</i>			przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w zł <i>average monthly gross wages and salaries^a in zł</i>			
OGÓŁEM	18386	21812	20612	2591,68	3465,05	3693,28	TOTAL
w tym:							<i>of which:</i>
Administracja państwowa	6376	6706	6686	3175,80	4059,97	4117,48	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	11968	15052	13872	2270,35	3188,84	3477,07	Local self-government administration
w tym:							<i>of which:</i>
gminy i miasta na pra- wach powiatu	8826	10690	9377	2317,00	3115,91	3479,92	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	2588	3084	3172	2035,50	3204,86	3294,34	<i>powiat</i> s
województwo	554	1278	1323	2624,86	3761,07	3895,60	<i>voivodship</i>

^a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych” ust. 3 na str. 175.

^a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 175.